
Skolbiblioteksplan i Robertsfors kommun

Bestämmelser i lagar och styrdokument

Skollagen kräver att alla elever i grundskolan, grundsärskolan, gymnasiesärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till bemannade skolbibliotek på den egna skolenheten.

I delbetänkandet "Skolbibliotek för bildning och utbildning" (SOU:2021:3) till Skollagen står att "när skolbibliotekarier samarbetar med lärare för att främja läsandet och medie- och informationskunnigheten kan skolbiblioteksverksamheten få särskilt stor betydelse för elevers bildning och utbildning. Det är därför viktigt att såväl skolbibliotekarier och lärare som rektorer och skolchefer behandlar skolbiblioteksverksamheten som en del av den pedagogiska verksamheten." Vidare står att "elevers läsande och medie- och informationskunnighet stimuleras genom daglig tillgång till skönlitteratur, sakprosa och digitala medier. Kontinuerlig kontakt med skolbibliotekarien är väsentlig både för eleverna och lärarna. Genom att skolbibliotekarier och lärare samarbetar kan skolbiblioteksverksamheten stärka undervisningen i skolans alla ämnen."

I bibliotekslagen (2013:801) står att skolbiblioteken ska "ägnas särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning."

Organisation och arbetsformer

Robertsfors kommun har tre integrerade folk- och skolbibliotek, vilka ligger i tätorterna Robertsfors, Ånäset och Bygdeå. Huvudbiblioteket i Robertsfors har öppet varje vardag, medan filialerna har öppet två dagar i veckan. Skolorna har möjlighet att boka in klasser utöver de ordinarie öppettiderna. Detta gäller när bibliotekspersonal finns på plats. Jenningskolan har ett skolbibliotek som har öppet två dagar i veckan, 3,5 timmar per gång och bemannas av skolbibliotekarien och bibliotekspedagogen. Skolorna i Djäkneboda och Åkullsjön har skolbibliotek som bemannas av skolbibliotekarien en förmiddag var fjortonde dag.

Kommunen har en skolbibliotekarie anställd på 80 % och en bibliotekspedagog anställd på 30 %.

Folkbibliotekens katalog är sökbar via internet och är knuten till Umeåregionsamarbetet.

Personal

Skolbibliotekarien har sin arbetsplats vid huvudbiblioteket i Robertsfors, men är en resurs för skolorna i hela kommunen, och arbetar på uppdrag av kommunens skolledning.

Kommunen har en bibliotekspedagog som jobbar med läsfrämjande arbete och inspiration för elever och pedagoger. Bibliotekspedagogen ansvarar också för kulturen i skolan, till exempel bokningar av föreställningar.

Skolbibliotekarie och bibliotekspedagog arbetar i nära samarbete för att uppfylla och utveckla verksamhetens mål. Denna typ av samarbete där två professioner, och två ledningsfunktioner, har skolbiblioteksansvar tillsammans och kompletterar varandras yrkeskunskap i den gemensamma verksamheten är en organisationsmodell utarbetad i Robertsfors för att passa skolbiblioteksarbetet i en liten kommun.

Ekonomi

Skolbiblioteken har en gemensam budget för inköp av media, personalkostnader, författarbesök samt leasing av en skolbiblioteksbil. Från Statens kulturråd har kommunen möjlighet att få ett bidrag till inköp av barn- och ungdomslitteratur. Ett av villkoren för att få bidraget är att kommunens egen budget för inköp av barn- och ungdomslitteratur inte minskar.

Mål:

Kommunen ska i fortsättningen vara berättigad till, och söka, Statens kulturråds bidrag till inköp av barn- och ungdomslitteratur.

Medel ska även i fortsättningen finnas till skolbibliotekarie- och bibliotekspedagogtjänster samt till skolbiblioteksbilen.

Handlingsplan:

Det statliga bidraget för inköp av barn- och ungdomslitteratur används delvis till skolans bokpool som består av gruppuppsättningar för lågstadiet, mellanstadiet och högstadiet, samt fack- och skönlitteratur med minst tre exemplar av varje titel.

Skolbiblioteksbilen används för att transportera personal, böcker och andra media mellan skolbiblioteken.

Samma inköpskriterier gäller för skolbiblioteket som för folkbiblioteket, där man tar hänsyn till kvalitet, efterfrågan och behov.

Ansvarsfördelning

Skolbibliotekarien och bibliotekspedagogen har bibliotekschefen som arbetsledare. Bibliotekschefen har därmed personalansvar och budgetansvar.

Barn- och Utbildningschefen tillsammans med rektorerna har det yttersta ansvaret för skolbiblioteksverksamheten.

Lärarna har ansvar för eleverna när de vistas i biblioteket under lektionstid. När fler än fem elever ska arbeta eller låna böcker i biblioteket bör lärare eller annan vuxen följa eleverna. Läraren har också ansvar för att klassen inte skapar oordning i biblioteket.

Eleverna har ansvar för att följa de regler som gäller i biblioteket, under lektionstid såväl som under raster.

Skolbibliotekarien har ansvar för alla nyförvärv till skolbiblioteken. Folkbiblioteket i Robertsfors har ansvar för all nyförvärvshantering. Vid de integrerade biblioteken har folkbiblioteket också ansvar för öppethållande, allmän service och vägledning. En viktig och tidskrävande service till skolan är också att hålla ordning på mediebeståndet, vilket inbegriper gallring, bokuppsättning samt städning bland böcker som hamnat fel.

Samarbetet mellan skolbibliotek och skola

Skolbibliotekarien ska vara en samarbetspartner vid planering av undervisningen och en handledare när eleverna ska använda biblioteket i studiesyfte.

Skolbibliotekets uppgift är att:

- Vara tillgängligt och öppet för skolornas elever och personal
- Ha ett utbud av medier anpassat till skolornas och elevernas behov
- Främja läsning och läslust
- Undervisa i bibliotekskunskap
- Samverka med lärarna i det pedagogiska arbetet
- Vara ett stöd i arbetet med MIK
- Vara bemannat med fackutbildad personal

Mål:

Mellan skolan och skolbibliotekarien ska det finnas flera vägar för kommunikation och samarbete. All personal på skolan ska ha kännedom om samarbetsmöjligheter mellan skolbibliotek och skola. Rektorerna ska skapa förutsättningar för sin personal att använda skolbiblioteket som en resurs i undervisningen och årligen följa upp hur personalen gjort det.

Handlingsplan:

Skolbibliotekarien ska vara med på en 1 arbetsplatsträff/termin på de fem större skolorna i kommunen. Utöver detta ska skolbibliotekarien vara med på 1 arbetslagsträff vid inledningen av höstterminen för de tre arbetslagen på högstadiet på Tundalsskolan.

Skolorna i Djäkneboda och Åkullsjön har redan en naturlig och regelbunden kontakt med skolbiblioteket då skolbibliotekarien bemannar respektive skolbibliotek två förmiddagar i månaden. Detsamma gäller för Jenningskolan eftersom skolbiblioteket bemannas av skolbibliotekarien 1 dag/vecka och av bibliotekspedagogen 1 dag/vecka.

Samarbetet mellan folkbibliotek och skola

I Robertsfors kommun finns goda förutsättningar för ett bra samarbete mellan skola och bibliotek. Skolbibliotekarien träffar folkbibliotekspersonalen dagligen och det finns även naturliga och inarbetade vägar till kommunikation mellan bibliotekspedagog och folkbibliotekspersonal. Mellan bibliotekschef och skolledning finns en god dialog.

Samarbetet mellan biblioteket och skolan vilar på den gemensamma viljan att inspirera eleverna till läslust och tillhandahålla litteratur, samt att undervisa eleverna i medie- och informationskunnighet (MIK).

Mål:

Ett gott samarbete bör byggas på ömsesidig respekt för varandras yrkesroller och ett delat ansvarstagande för skolbiblioteksverksamheten. Ledning och personal, vid både bibliotek och skola, bör ta hänsyn till varandras önskemål och behov, vad gäller tillgång till bibliotekslokal och service, informationsutbyte etc.

Bibliotek och skola ska föra en gemensam linje när det gäller regler kring elevernas uppförande, samt i andra etiska frågor. Likaså ska man samarbeta om de konsekvenser som följer regelbrott.

Handlingsplan:

Ett gott samarbete kräver att kommunikationsvägarna är tydliga och att det finns forum där en fördjupad dialog kan föras. Ett sådant forum är till exempel de arbetsplats- och arbetslagsträffar som skolbibliotekarien deltar i.

En samsyn kring regler och förhållningssätt till olika etiska frågor ska finnas.

Elevinflytande

Eleverna ska ha möjlighet att påverka mediebeståndet i skolbiblioteket, men kvalitetshänsyn och hänsyn till andra urvalskriterier tas som vanligt av de inköpsansvariga. Elevernas upplevelse av skolbiblioteket ska regelbundet utvärderas.

Handlingsplan:

Eleverna ska informeras om att de kan lämna inköpsförslag vid de bibliotekskunskapstillfällena som äger rum i början av årskurs 1, 4 och 7.

Skolbibliotekets verksamhet ska en gång per år utvärderas via en enkätundersökning i vissa årskurser.

Samverkan med hemmen

Forskning visar att vårdnadshavares inställning och stöd i mycket hög grad påverkar elevernas läsinlärning. Inom bibliotek och skola finns en medvetenhet om detta som bör tas bättre tillvara och spridas till vårdnadshavarna. Schoolsoft och skolbibliotekets Instagramkonto är två kommunikationsvägar där skolbibliotekarie och bibliotekspedagog kan nå vårdnadshavare.

Mål:

Föräldrarna ska uppmärksammas på skolbibliotekets roll i undervisningen och på sina egna möjligheter att stödja sina barns utveckling vad gäller språk och läsning.

Handlingsplan:

Personal på bibliotek eller skola ska presentera skolbiblioteksverksamheten för föräldrar, t.ex. i samband med föräldramöten vid terminsstartstart. För att detta ska vara möjligt ska skolledningen informera skolbibliotekspersonalen om när föräldramöten och andra sådana tillfällen är inbokade.

Högläsning i hemmen, samt andra läsprojekt där hemmen aktiveras, ska uppmuntras. Schoolsoft och skolbibliotekets Instagramkonto följs av flera vårdnadshavare och används för att sprida sådan information.

Arbetsområden

Läsfrämjande verksamhet

Det är en demokratisk rättighet att vara läskunnig. I SOU: 2021:3 står att skolbibliotekarier ska komplettera lärarnas undervisning om läsning och texter bl.a. genom att uppmärksamma det fria läsandet. Detta läsande har både ett värde i sig och spelar stor roll för att eleverna ska utveckla den läsförmåga som behövs för att tillgodogöra sig all undervisning i skolan. Möter eleverna vuxna läsförebilder i skolan och i hemmet visar studier att deras nyfikenhet och läsmotivation ökar. Skolbibliotekarien och bibliotekspedagogen är viktiga för att sprida det budskapet till skolans ledning och personal, likaså bidrar de årliga bokprat, boksamtalen och läsprojekten de driver till att eleverna också blir läsförebilder för varandra.

Mål:

Skönlitteraturens, facklitteraturens och läsandets ställning i skolan ska vara stark.

Skolbibliotekarien och bibliotekspedagogen ska arbeta aktivt med att öka intresset för läsning och hjälpa lärarna i deras arbete med att stimulera elevernas språkutveckling och läsfärdigheter.

Eleverna ska ha tillgång till skönlitteratur av hög kvalitet och kunna välja bland böcker som är anpassade till deras personliga smak och läsnivå. Skolbiblioteket fortsätter uppbyggandet av skolans bokpool.

Skolbibliotekarien ska utgöra ett stöd för lärarna i hela grundskolan vid arbete med litteratur.

Handlingsplan:

Bokprat, där skolbibliotekarie och bibliotekspedagog tipsar om böcker är ett viktigt arbetsätt för att stimulera till ökad läsning. Alla elever på låg- och mellanstadiet ska få bokprat en gång per läsår. Bokprat ska prioriteras i årskurs tre och sex.

Boksamtal.

Tipsa om högläsningsböcker till lärare.

Få in läsprojekt och läsfrämjande aktiviteter i fler ämnen än svenska.

Skolbibliotekarien håller sig informerad om nationellt organiserade läsfrämjande projekt och upplyser lärarna om sådant som bedöms relevant. Skolbibliotekarien stödjer lärarna i arbetet med läsprojekt.

Läsprojekt med författarbesök ska hållas i åk 5 och 8.

Skolbiblioteket ska arrangera ett åldersövergripande läsprojekt/tävling som syftar till att uppmärksamma barnlitteratur en gång per år.

Bibliotekskunskap och MIK

Bibliotekskunskap handlar om att kunna orientera sig i biblioteket, hitta de böcker man letar efter och att veta hur det fungerar med lån, reservationer och så vidare.

MIK, medie- och informationskunnighet, handlar om förmågan att förstå, analysera och använda medier och information. Det är en nyckelkompetens för både barn och vuxna i dagens mediesamhälle. MIK ingår på olika sätt i grundskolans läroplan och i många kursplaner.

Mål:

Eleverna ska lära sig att använda bibliotekets mediebestånd och hemsida i sitt sökande efter böcker och information. Eleverna ska veta att de kan låna om och reservera böcker.

Både elever och lärare ska bli mer självständiga i sitt biblioteksanvändande. Elever i årskurs 4 och uppåt ska veta hur de gör för att själva använda utlåningsautomat och bibliotekets hemsida för att sköta sina lån. Lärarna ska kunna vägleda eleverna i sökandet efter information.

Eleverna ska bli medie- och informationskunniga. Skolbiblioteket ska utgöra ett stöd för pedagogerna i arbetet med MIK.

Handlingsplan:

Bibliotekspersonal ska undervisa eleverna i bibliotekskunskap i följande årskurser:

Förskoleklass och åk 1: Boklek. Enkel introduktion till biblioteket.

Åk 4: Bibliotekskunskap 1. Grundkurs i biblioteksanvändande samt genomgång av det digitala bibliotekets funktioner.

Åk 7: Bibliotekskunskap 2. Repetition av grundkurs samt djupare genomgång av bibliotekets digitala funktioner.

Medie- och informationskunnighet angår alla ämnen och ska inte enbart vara svensklärarnas ansvar. Skolbiblioteket har utarbetat en resurs med samlat material som rör MIK som ett stöd för pedagogerna. Denna ligger på [Google Drive](#) och ska uppdateras en gång per år. Nya pedagoger ska få tillgång till resursen och skolbiblioteket ska erbjuda fortbildningstillfällen för pedagogerna varje läsår.

Identitet och normkritik

Skolbiblioteket arbetar som en del av skolans verksamhet enligt de värdegrunder Skolverket belyser i den senaste läroplanen (Lgr 22). Skolbibliotekarien är uppdaterad om aktuell litteratur och fortsätter köpa in media till det redan relativt stora beståndet av fack- och skönlitteratur som behandlar teman kring jämställdhet, sexualitet, samtycke och relationer, och identitet. På så vis är skolbibliotekarien och bibliotekspedagogen ett stöd för lärare och övrig skolpersonal i värdegrundsarbetet och för att, som det bl.a. står i Lgr 22: "utveckla elevernas förmåga att kritiskt granska hur könsmonster kan begränsa människors livsval och livsvillkor", "förtryck och våld, t.ex. rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser", "främja elevernas lika rättigheter och skyldigheter, oberoende av könstillhörighet" och att "alla i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt".

Mål:

Elever ska oavsett kön, etnisk tillhörighet, ålder, funktionsnedsättning eller sexuell identitet ha samma tillgång till service och vägledning. Likaså ska de ha samma möjlighet att låna litteratur där de kan identifiera sig med huvudpersonerna och hitta förebilder, samt litteratur som behandlar frågor kring identitet och jämställdhet.

Handlingsplan:

Normmedvetenhet och jämställdhet ska ingå som kriterium vid inköp av böcker och andra media till skolbiblioteken. Skolbibliotekarien och bibliotekspedagogen ska vara aktiva i att sprida kunskap om passande litteratur för värdegrundsarbetet i skolan till lärare och övrig skolpersonal.

Barn med behov av särskilt stöd

Biblioteken har länge arbetat för att stödja barn och vuxna med olika grader av lässvårigheter genom inköp av lättlästa böcker, ljudböcker och bok-och-mp3 (läs & lyssna).

Legimus är ett hjälpmedel som elever med läsnedsättning kan få gratis. Legimus administreras av folkbiblioteken i kommunen. Via Legimus kan man ladda ner eller streama talböcker och lyssna i en dator eller via en app på telefonen eller surfplattan. Legimus kan användas både i skolan och hemma. Det stimulerar både läsinlärning och läslust och är ett långsiktigt stöd inte bara nu i grundskolan utan även senare i livet. Det finns rutiner för hur lärare går tillväga när en elev har behov av Legimus. Skolbibliotekarien har ansvaret för att registrerade elever som nya användare och gå igenom hur tjänsten fungerar tillsammans med elev och vårdnadshavare.

Mål:

Biblioteken ska vara lättillgängliga och välkomnande för alla elever.

Biblioteken ska sträva efter att elevernas läs- och skrivfärdigheter ska ökas, och ska finnas tillgängliga med hjälpmedel och stöd för pedagogerna i arbetet med detta.

Handlingsplan:

Biblioteket ska fortsätta att utöka sitt bestånd av böcker och andra media anpassade för elever med behov av särskilt stöd samt elever med annat modersmål än svenska.

Rutinerna kring Legimus ska ses över och vid behov revideras varje år.

Kompetensutveckling

Det har under många år varit en tradition i kommunen att skolbiblioteket organiserar en dag av skolans kompetensutvecklingsdagar. Fokus har då legat på att ge lärarna positiv inspiration till att arbeta med lässtimulerande undervisning på olika sätt.

Mål:

Personal inom skolan ska ha kännedom om ny litteratur.

Skolledare strävar efter att hålla en levande dialog med politiker angående skolbibliotekets utveckling.

Handlingsplan:

Skolbibliotekarien och bibliotekspedagogen ska söka möjligheter till vidareutbildning, speciellt utvecklad för respektive yrkesgrupp. I budgeten finns utrymme för att delta i en konferens per år.

Den pedagogiska personalen ska en gång per termin få tips på ny litteratur.

Skolbiblioteket fortsätter att anordna en halvdag av skolans kompetensutvecklingsdagar. Denna genomförs gärna under höstlovet, liksom tidigare år.

Utvärdering

Skolbiblioteket är en del av skolan och ska finnas med i större enkätundersökningar och utvärderingar.

Skolbiblioteksplan för Robertsfors kommun ska utvärderas och revideras av skolbiblioteket var tredje år.